

Beleidsplan Sociale veiligheid

Versie 19 februari 2021

Inhoudsopgave

Inleiding	3.
Missie van De Bijenkorf	3.
Pedagogische visie van De Bijenkorf	3.
De Vreedzame School als uitgangspunt voor sociale veiligheid	3.
1. Het bevorderen van sociale veiligheid	4.
1.1 De groep en de school: een leefgemeenschap	4.
1.2 Investeren in de relatie met leerlingen en ouders	4.
1.3 Leerlingen zijn medeverantwoordelijk	4.
1.4 Opstekers	4.
1.5 Een grondwet: basisregels in de school	5.
1.6 Van grondwet naar omgangsafspraken	5.
1.7 Aanleren en handhaven van gedragsregels	5.
1.8 Bij overtreden van de regels: zinvol straffen	5.
1.9 Toezicht bij ons op school	6.
1.10 Communicatie met ouders	7.
2. Plagen en pesten: onze aanpak	8.
2.1 Plagen en pesten	8.
2.2 Ingrijpen bij plagen	8.
2.3 Ingrijpen bij pesten: de oplossingsgerichte aanpak	8.
2.4 Digitaal pesten	9.
2.5 Herstelgesprek	10.
2.6 Schorsing en verwijdering	10.
2.7 Antipestcoördinator: stuurgroep Vreedzame School	10.
3. Evaluatie	11.
3.1 De veiligheidsthermometer	11.
3.2 Vragenlijst groepsklimaat	11.
Bijlagen	
Bijlage 1: Doelen sociale en maatschappelijke competenties	12.
Bijlage 2: Stappenplan <i>Zinvol straffen</i>	14.
Bijlage 3: Formulier verslag steungroep	16.
Bijlage 4: Stappenplan oplossingsgerichte pestaanpak (opa)	17.
Bijlage 5: De veiligheidsthermometer	18.
Bijlage 6: Vragenlijst groepsklimaat	20.

Inleiding

Missie van De Bijenkorf

Ieder kind doet ertoe, ieder kind wil leren en kan zich op zijn eigen manier ontwikkelen. Kinderen leren als ze zich veilig voelen, zichzelf mogen en kunnen zijn en met plezier naar school gaan. Dit betekent een school waar leerlingen, leerkrachten en ouders elkaar respecteren en waar leerlingen opgroeien tot zelfstandige en zelfbewuste mensen die een actieve en sociale rol vervullen binnen de gemeenschap van de school.

Ieder kind leert effectief door doelgericht onderwijs. Kinderen leren ook door te ervaren en zelf te ontdekken. Leren vraagt een hoge betrokkenheid van en samenwerking tussen leerlingen, leerkrachten en ouders. Ieder neemt hierin zijn eigen verantwoordelijkheid.

Pedagogische visie van De Bijenkorf

Wij streven naar een school waar:

1. we werken aan sociale competenties en democratisch burgerschap op basis van de Vreedzame School, gebruik makend van duidelijke regels die we consequent handhaven;
2. we de leerlingen een stem geven en betrekken bij de ontwikkeling van de school en hen aanspreken op hun verantwoordelijkheid;
3. we samen verantwoordelijkheid dragen voor mens en omgeving;
4. we kiezen voor een oplossingsgerichte benadering.

De Vreedzame School als uitgangspunt voor sociale veiligheid

Wij willen dat kinderen op De Bijenkorf zich niet alleen optimaal ontwikkelen in de cognitieve vakken, zoals taal en rekenen, maar wij willen ook een bijdrage leveren aan de sociale en maatschappelijke vorming van leerlingen. Dat het mensen worden die op hun beurt een bijdrage aan de samenleving leveren. De Bijenkorf wil ook een school zijn waar alle kinderen zichzelf kunnen zijn en zich veilig en prettig voelen. Alleen dan kunnen ze leren.

Uitgangspunt voor het beleid ten aanzien van sociale veiligheid op De Bijenkorf is het programma De Vreedzame School. Dit is een programma voor sociale competentie en democratisch burgerschap. Het programma helpt onze school een gemeenschap te vormen waarin we leerlingen actief aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor elkaar, hun omgeving, voor de schoolgemeenschap en de samenleving. Met De Vreedzame School besteden we aandacht aan basale sociaal-emotionele en burgerschapscompetenties die wenselijk zijn in een democratische samenleving, zoals je verplaatsen in een ander, op een democratische manier met elkaar beslissingen nemen, openstaan voor verschillen tussen mensen, constructief conflicten oplossen, omgangsvaardigheden en verantwoordelijkheid nemen voor de gemeenschap. We doen veel om sociale veiligheid te bevorderen en om ongewenst gedrag zoals pesten te voorkomen. In dit beleidsplan wordt onze aanpak nader omschreven.

1. Het bevorderen van sociale veiligheid

Zoals we hiervoor al aangaven, leggen we met de Vreedzame School het fundament voor sociale veiligheid. In dit hoofdstuk beschrijven hoe we op onze school de sociale veiligheid bevorderen. Een overzicht van onze doelen die we stellen op het gebied van sociale en maatschappelijke competenties van leerlingen zijn te vinden in bijlage 1

1.1 De groep en de school: een leefgemeenschap

Voor de sociale veiligheid is het belangrijk dat leerlingen zich verbonden voelen met de school en hun groep, dat zij de school en hun groep als een leefgemeenschap ervaren, dat hun aanwezigheid 'verschil maakt' en dat de school en de groep minder leuk zijn als hij of zij er niet bij is. Alle leerlingen, alle leerkrachten, het ondersteunend personeel en alle ouders maken deel uit van deze leefgemeenschap. Het bevorderen van verbondenheid doen we onder andere door de aanwezigheid van de directeur bij de ingang van het schoolplein, door leerlingen 's morgens een hand te geven bij binnenkomst in de groep, door kinderen te laten samenwerken, samen omgangsafspraken te laten maken, samen te bedenken welke taken er in de groep zijn en die met elkaar te verdelen en als groep presentaties voor in de hal te verzorgen.

1.2 Investeren in de relatie met leerlingen en ouders

We vinden het belangrijk dat alle leerlingen een goede relatie hebben met hun eigen leerkracht(en). Dat is een belangrijke voorwaarde voor een gevoel van sociale veiligheid. Wij vragen van leerkrachten dat zij investeren in het leren kennen van de eigen leerlingen en in de onderlinge relatie, met hun leerlingen en de ouders. Dit bevorderen we door:

1. tussen twee vakanties plannen we een inlooptmoment voor ouders;
2. het voeren van startgesprekken met ouder(s) en leerling over (persoonlijke) zaken als: dingen waar ze tegenop zien, die ze leuk of spannend vinden, wat ze willen leren en hoe het thuis gaat;
3. oudergesprekken op drie vaste momenten in het schooljaar;
4. wanneer er behoefte is een klankbordgroep ouders en directie waarin onderwerpen worden besproken.

1.3 Leerlingen zijn medeverantwoordelijk

Als de school en de groep een leefgemeenschap is, dan voelen leerlingen zich betrokken en medeverantwoordelijk voor wat er gebeurt. Op De Bijenkorf krijgen leerlingen een stem en leren zij die stem op een verantwoorde wijze te gebruiken. We geven leerlingen niet zozeer een stem om op te komen voor hun eigen belang, maar we willen dat ze zich medeverantwoordelijk gaan voelen voor het algemeen belang. Zo werken we op schoolniveau met leerlingmediatoren en een leerlingenraad en op groepsniveau met o.a. commissies en met groepsvergaderingen waarin leerlingen overleggen en meebeslissen over zaken die hun aangaan. Daarnaast laten we oudere kinderen jongere kinderen helpen bij allerlei activiteiten (maatjes).

1.4 Opstekers

We streven dus naar een positief sociaal klimaat, waarin ieder kind zich veilig voelt, waarin respect is voor elkaar en waarin iedereen zich medeverantwoordelijk voelt. Een op het eerste gezicht eenvoudig, maar zeer belangrijk middel om hiertoe te komen is het geven van 'opstekers', of complimenten. Kinderen en volwassenen hebben sneller de neiging om negatieve gedragingen te benoemen, en het positieve als vanzelfsprekend te beschouwen. In De Vreedzame School leren we iedereen heel bewust positief gedrag te benoemen in de vorm van een 'opsteker'. Als leerkracht hebben we hierin een voorbeeldfunctie.

Als iedereen in de groep in staat is om elkaar opstekers en tips te geven ontstaat er een

meer open en positieve sfeer in de groep.

1.5 Een grondwet: basisregels in de school

Sociale onveiligheid lijkt vaker voor te komen in een weinig gestructureerde omgeving en in een omgeving waar leerlingen onvoldoende voelen wat de sociale norm is. Duidelijke regels in de groep en in de school zijn dus van belang. Op De Bijenkorf hebben we een grondwet: een set basisregels die vervolgens uitgewerkt worden in concrete omgangsafspraken in de groep. De grondwet komt voort uit onze pedagogische visie en het programma van de Vreedzame School.

Onze grondwet luidt:

- *Iedereen hoort erbij.
- *Conflicten lossen we samen op.
- *Wij helpen elkaar.
- *Iedereen voelt zich veilig en mag zichzelf zijn.
- *Wij doen allemaal mee
- *Wij dragen allemaal een steentje bij.

1.6 Van grondwet naar omgangsafspraken

Regels worden door volwassenen opgesteld, leerlingen maken samen omgangsafspraken. De grondwet geldt voor de hele school en is in iedere groep zichtbaar aanwezig. De leerkracht maakt bekend welke regels er gelden in de groep. Daarnaast maken de leerlingen met elkaar omgangsafspraken op basis van de grondwet. Deze omgangsafspraken worden vastgelegd op een afsprakenposter die in iedere groep zichtbaar is: *Zo willen wij het in onze groep.*

1.7 Aanleren en handhaven van gedragsregels

Met het opstellen van gedragsregels zijn we er nog niet. Gedrag dat bij een bepaalde regel hoort, moet vrijwel altijd worden aangeleerd. Dus, zeker bij jonge leerlingen, oefenen we gedragsregels met de hele klas. Maar het opstellen van regels en het aanleren van het bijbehorende gedrag is op zich nog niet voldoende. Het handhaven van regels vraagt ook iets van het gedrag van de leerkracht. Bijvoorbeeld:

- Voorbeeldgedrag tonen;
- Leerlingen herinneren aan de regels;
- Leerlingen aanspreken als ze zich niet aan een regel houden en een opsteker geven als ze het wel doen;
- met de leerlingen meelopen, of boven of beneden staan kijken op de trap.

Om het naleven van gedragsregels te bevorderen, is het tevens van belang dat:

- alle leerkrachten in de klassen (indien nodig) regelmatig terugkomen op één of meer regels waar de leerlingen moeite mee hebben door de gedragsinstructie in de klas te herhalen;
- alle volwassenen in de school helpen bij het toezicht houden op het naleven van de regels; het team maakt afspraken over wie op welke plek en wanneer toezicht houdt;
- deze regels herhalen we na de kerst- en meivakantie.

1.8 Bij overtreden van de regels: zinvol straffen

Er zullen altijd situaties zijn waarbij leerlingen de regels overtreden en zich niet houden aan afspraken. Bij ernstige overschrijdingen van de grenzen zijn maatregelen of straffen nodig. Uiteraard straffen we bij ons op school af en toe leerlingen. We zijn ons er echter ook van bewust dat straffen niet altijd leidt tot de gewenste gedragsverandering, eerder tot

meegaandheid: het volgen van de regels uit angst voor maatregelen. Het bezwaar hiervan is dat de leerling niet zelf nadenkt, niet reflecteert op zijn of haar eigen gedrag en op alternatieven voor dat gedrag. Wil een straf zinvol zijn, dan moet rekening worden gehouden met de behoefte van de leerling aan relatie, autonomie en competentie.

- Relatie: we spreken de leerling individueel aan, op zo'n manier dat de relatie niet verbroken wordt. We laten zien dat het om het gedrag gaat en niet om de persoon. We helpen hem of haar de fout te herstellen.
- Autonomie: we zorgen ervoor dat de leerling mede-eigenaar wordt van het probleem, van het vinden en uitvoeren van een oplossing.
- Competentie: we gaan ervan uit dat de leerling zelf met een goede oplossing komt en die ook uitvoert. En we laten onze waardering blijken als dat lukt.

Voor het stappenplan 'Zinvol straffen' verwijzen we naar bijlage 2.

1.9 Toezicht bij ons op school

Het houden van toezicht is van groot belang wanneer we willen werken aan de veiligheid binnen de school. Leerlingen hebben (naast gelegenheid om te oefenen met zelfstandigheid en naast ondersteuning daarbij van volwassenen) ook altijd toezicht nodig. Leerlingen houden zich niet vanzelfsprekend aan regels en zijn geneigd grenzen te verkennen. Ze hebben het nodig dat die grenzen worden aangegeven door volwassenen. Bovendien kan in een situatie waarin onvoldoende toezicht en dus onvoldoende 'leiding' is, onveiligheid in een groep leerlingen sluipen.

De risicovolle periodes op een schooldag zijn de overgangen van bijvoorbeeld de klas naar de gymzaal of naar het schoolplein, de pauzes op het plein, het overblijven en de tijdstippen vlak voor of vlak na het begin van de school. Wij hebben met ons team duidelijke afspraken gemaakt rondom het toezicht op verschillende plekken/gebeurtenissen:

- schoolplein (bij in- en uitgaan van de school);
- schoolplein en schooltuin (pauzes);
- de trappen in de school (bij binnenkomst, in pauzes en naar huis gaan);
- naar de gymzaal lopen;
- bij activiteiten in en buiten de school;
- de gangen bij het in- en uitgaan van de klassen;
- overblijven.

Behalve de afspraken die we als team hebben gemaakt bij het toezicht, heeft het team geformuleerd welk gedrag van de leerlingen wordt verwacht.

Bij het in en uitgaan van de school:

Op De Bijenkorf vinden we het belangrijk dat de kinderen, de ouders en andere bezoekers zich welkom voelen in onze school. We willen aan de kinderen laten merken dat elk kind ertoe doet. Het is belangrijk dat jij er bent! Het in- en uitgaan van de school is een uitgelezen kans om op een ontspannen manier contact te maken met kinderen én ouders uit verschillende groepen. Alle professionals in de school zijn hier zowel in de ochtend als in de middag bij betrokken. We hebben hierover de volgende specifieke afspraken gemaakt:

- De entrees van de school zien er uitnodigend en verzorgd uit;
- Er zijn afspraken over de tijd waarop de deur open en dicht gaat;
- Tien minuten voordat de schooldeur opengaat, gaan twee leerkrachten op het schoolplein staan en maken actief contact met de al aanwezige kinderen;
- Bij de entrees is zichtbaar wie de mediators en de leerlingenraad zijn;
- De directeur staat op het plein bij het hek en verwelkomt de leerlingen en ouders;
- De ouders worden aangekeken en gedag gezegd;

- De leerkrachten verwelkomen de leerlingen bij de deur van het lokaal met het geven van een hand;
- De leerkrachten voelen zich verantwoordelijk voor alle kinderen en stralen dit ook uit. De leerkrachten spreken alle kinderen aan;
- Er wordt op een vriendelijke doch duidelijke manier omgegaan met telaarcomers. Hier zijn afspraken over gemaakt;
- Na 14.30 lopen **er elke dag** leerkrachten van de onderbouw mee 'naar buiten' en gebruiken deze gelegenheid om contact te maken met de ouders;
- Groepen 5 t/m 8 mogen zelf naar buiten.
- Tijdens lesuren zijn de buitendeuren dicht.

Op de gang:

- We lopen rustig en zijn stil;
- We gaan via afgesproken routes naar onze klas;
- Spullen die we op de grond zien liggen rapen we op.
- Kinderen worden niet voor straf op de gang gezet. Het zinvolstraffenprotocol wordt ingezet.

Schoolplein / pauze / buitenspelen:

- Leerkrachten gaan met hun eigen groep mee naar buiten;
- Mediatoren worden actief ingezet;
- Kleuters spelen afhankelijk van het aantal leerkrachten op 1 of meerderen pleinen. 1 juf 1 plein.

Bij gymnastiek:

- We lopen in tweetallen, onder begeleiding van een leerkracht, naar de gymzaal en terug naar school, fietsen worden aan de hand meegenomen;
- In de kleedkamers wordt actief toezicht gehouden door de leerkrachten;
- We helpen bij het klaarzetten en opruimen van de materialen.

Tijdens een voorstelling of een kerkbezoek:

- We hebben duidelijke regels voor ons gedrag bij een voorstelling en leven die na: De leerling zit, als het begint is iedereen stil, applaus alleen na afloop. De leerkracht besteed hier vooraf op school aandacht aan.
- Tijdens het kerkbezoek worden de kleuters vergezeld door hun kleutermaatje.

Activiteiten buiten de school m.u.v. de gym en de kerk

- De leerkracht en de leerlingen dragen op de fiets een hesje;
- De leerkracht heeft de noodnummers bij zich.

1.10 Communicatie met ouders

Wij willen als school graag samen met de ouders optrekken op dit terrein. In het geval van incidenten zoeken we snel contact op om samen te bespreken hoe we hiermee om zullen gaan. Maar ook in meer algemene zin willen we ouders bij het veiligheidsbeleid betrekken. Dat doen we door ze te informeren over wat de school doet aan het voorkomen en aanpakken van ongewenst gedrag als pesten. En over bij wie ze terecht kunnen als er iets is. Om ervoor te zorgen dat de veiligheid in en om de school iets wordt waarvoor ouders en school zich gezamenlijk verantwoordelijk voelen, gaan we met ouders het gesprek aan. Dit doen we door:

- Wekelijks informatie over de Vreedzame school in de nieuwsbrief;
- Kletskaarten digitaal versturen in groep 1 t/m 6;

- De voortgang van de sociale veiligheid jaarlijks bespreken binnen o.a. de stuurgroep Vreedzame school en het team;
- Minimaal drie keer per jaar een gesprek met ouders en/of kinderen waarbij sociale veiligheid aan de orde komt;
- Het beleidsplan Sociale veiligheid en verdere informatie over De vreedzame school is terug te vinden op de website van de school en in de schoolgids.

2. Plagen en pesten: onze aanpak

Een belangrijk onderdeel van sociale veiligheid is het voorkomen en aanpakken van pesten.

2.1 Plagen en pesten

Wij spreken van pesten als er sprake is van:

- een negatieve intentie, bedoeld om een andere leerling leed te berokkenen;
- herhaaldelijke en langdurige blootstelling aan negatief gedrag/agressie van één of meer leerlingen;
- verschil in macht tussen pester en gepeste.

We maken onderscheid tussen pesten en *plagen*. Bij plagen is het negatieve gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is de machtsongelijkheid veelal niet zo duidelijk aanwezig als bij pesten. De insteek bij plagen is bovendien eerder elkaar aan het lachen maken, dan dat er sprake is van een expliciet negatieve intentie en buitensluiten.

We leren leerlingen ook het onderscheid tussen plagen, pesten en een *conflict*.

Een conflict is een verschil van mening of een belang (A wil dit en B wil dat). Soms ontstaat een conflict in een *ruzie*, als er sprake is van (fysiek of psychisch) geweld.

Plagen kan vaak leiden tot een conflict: A wil dat B ophoudt en B vindt het leuk om er nog even mee door te gaan. Pesten is van een andere orde. De machtsongelijkheid en de structurele gerichtheid op één persoon maakt het onvergelijkbaar met plagen.

Pesten is weloverwogen en proactief, gebeurt niet per ongeluk of spontaan, en ook niet als gevolg van uitlokking.

Pesten behoort tot het repertoire van kinderen en wordt gevoed in een cultuur die gekenmerkt wordt door competitie en individualisme. Wij bieden op De Bijenkorf een sterk tegenwicht: de klas en de school moeten een positieve sociale gemeenschap zijn, waarin een expliciete sociale en morele norm aanwezig is die ervoor zorgt dat we oog hebben voor elkaar, dat we rekening houden met elkaar, dat we allemaal verantwoordelijkheid dragen voor de gemeenschap, en dat je het recht hebt om jezelf te zijn, maar dat je dan ook de plicht hebt om ervoor te zorgen dat ieder ander ook dat recht heeft. Wij willen een school zijn waarin zorg voor elkaar centraal staat. Een school met een klimaat waarin sprake is van verbinding, eerder dan concurrentie of competitie. Een school met een 'inclusief' groepsklimaat, waarin niemand wordt buitengesloten. Op die manier voorkomen we in veel gevallen ongewenst gedrag als pesten. Als er toch gepest wordt, grijpen we snel in.

2.2 Ingrijpen bij plagen

Wij zijn attent op **plaagsituaties** in en rond school. Plagen speelt zich soms af op de grens van het aanvaardbare en kan gemakkelijk overgaan in ruzie of zelfs pesten. We besteden er in de lessen van blok 1 Vreedzame School aandacht aan. Als plagen serieus wordt, ondersteunen we de geplaagde leerling om het plagen te laten stoppen en spreken de plager aan op zijn of haar gedrag. Wanneer het plagen leidt tot een conflict, kunnen we de mediators vragen te helpen.

2.3 Ingrijpen bij pesten: de oplossingsgerichte pestaanpak

Hoeveel we ook doen aan preventie, pesten kan altijd voorkomen. Als er toch

pestincidenten zijn, dan is het uiteraard zaak om eerst na te gaan of er aan de preventieve kant nog wel voldoende wordt gedaan, zoals in het voorgaande is beschreven, en of De Vreedzame School (nog) wel goed wordt uitgevoerd. Maar soms is er meer nodig.

Pesten is een groepsprobleem. In de groep zit een gepest kind, pester(s) en de rest van de groep durft niet in te grijpen of doet zelf mee (meelopers en buitenstaanders).

In de eerste plaats vragen we altijd aan andere leerlingen om te helpen. Met name populaire leerlingen kunnen belangrijk zijn als 'verdedigers'.

Als er meer nodig is, hanteren wij een aanpak van pesten die goed past bij de uitgangspunten van De Vreedzame School: de Oplossingsgerichte pestaanpak (OPA). De aanpak bestaat uit een aantal achtereenvolgende gesprekken tussen een leerkracht (of IB-er) en leerlingen. Eerst met de gepeste leerling alleen. Vervolgens met een zorgvuldig samengestelde groep leerlingen, inclusief de pester(s). Dit is de groep die voor verandering en steun gaat zorgen. Voor het oplossen van het probleem zijn zij essentieel. Belangrijke elementen van de aanpak zijn: geen schuld, verwijten of straf; we gaan uit van het goede in ieder kind, we moedigen empathie aan, we maken iedereen verantwoordelijk, het is positief en oplossingsgericht en de pester krijgt de kans om zijn of haar gedrag te veranderen. In deze aanpak worden meestal de volgende stappen onderscheiden:

1 Gesprek met het gepeste kind. De leerkracht (of een ander teamlid van school) praat met het gepeste kind over de situatie, vraagt of hij of zij hulp wil en stelt met hem of haar de steungroep samen. Dit is een gemengde groep van zo'n 5 tot 8 medeleerlingen, waaronder leerlingen die de gepeste noemt als mogelijke helpers, maar ook de pester en meelopers of buitenstaanders; liefst ook een verdeling van jongens en meisjes.

We vragen in dit gesprek aan de leerling of hij of zij wil dat de ouders op de hoogte zijn van de gesprekken. Als een externe of andere volwassene (niet de eigen groepsleerkracht) binnen de school deze gesprekken gaat voeren lichten we altijd de ouders in.

2 Gesprek met de steungroep. Hierbij is het gepeste kind niet aanwezig. In dit gesprek wordt de steungroep uitgenodigd om de gepeste medeleerling te gaan helpen. Ze worden uitgenodigd om met ideeën en voorstellen te komen. Dit alles met als doel dat het pesten moet stoppen. Van ieder gesprek wordt een verslagje gemaakt m.b.v. een formulier, zie bijlage 3.

3 Tweede gesprek met de gepeste. Na ongeveer een week bespreekt de leerkracht hoe het nu gaat met de gepeste.

4 Tweede gesprek met de steungroep. Na ongeveer een week is er ook een gesprek met de steungroep, waarin ieder lid de gelegenheid krijgt om te praten over wat hij of zij heeft gedaan.

Soms moet deze cyclus nog een of meerdere keren worden herhaald om ervoor te zorgen dat het interactiepatroon blijvend verandert.

De gesprekken worden genotuleerd op het formulier verslag steungroep, zie bijlage 3, en zal bij de betreffende leerlingen in Parnassys worden bewaard.

Voor het volledige stappenplan verwijzen wij naar bijlage 4.

2.4 Digitaal pesten

Digitaal pesten, online pesten of cyberpesten is een nieuwe vorm van pesten, maar de basis van de aanpak is dezelfde als bij 'klassiek' pesten. Wat je in het 'echte leven' niet mag, mag je online ook niet! Dat online communiceren anders verloopt dan offline communiceren en risico's met zich meebrengt – daarvan zijn kinderen zich, zeker op de basisschool, nog niet altijd van bewust. Daarom vinden wij het belangrijk om kinderen te leren omgaan met sociale media en kinderen op te voeden tot *digitaal* burger.

We hebben duidelijke afspraken gemaakt over digitaal pesten en over online communiceren.

De groepsleerkracht gaat met de leerlingen in gesprek over de manier waarop ze hier mee om kunnen gaan. We zetten direct ook op dit terrein een duidelijke norm neer: 'Zo doen we dat hier op school met sociale media!' Mobiele telefoons van leerlingen worden bij het binnenkomen aan de leerkracht gegeven en worden op een centrale plek in de klas bewaard. Aan het einde van de dag krijgen de leerlingen hun telefoon terug. Tijdens de overblijf blijven de telefoons in beheer van de leerkracht.

Problemen op dit gebied worden direct gebruikt als 'teachable moments'- als een gelegenheid om afspraken te maken over het gebruik van sociale media, bijvoorbeeld de groepsapp. Ook bij digitaal pesten spelen we zo vroeg mogelijk in op signalen. We stimuleren leerlingen zelf om incidenten direct te melden bij de leerkracht. Vervolgens nemen we onmiddellijk de tijd om hierover met de leerling(en) te praten.

Afhankelijk van wat de betrokken leerling aangeeft en afhankelijk van onze inschatting of dit in de groep besproken kan worden, maken we dit bespreekbaar in de groep. Maar dus alleen als de betrokken leerling (eventueel in overleg met zijn of haar ouders) dit zelf wil. In het kader van de Vreedzame School besteden we vanaf groep vijf geregeld aandacht aan online communiceren.

2.5 Herstelgesprek

De hiervoor beschreven Oplossingsgerichte pestaanpak is niet altijd mogelijk, of geeft soms geen of onvoldoende resultaat: de pester stelt zijn of haar gedrag niet (voldoende) bij. Soms zijn de peestsituaties zo ernstig dat er iets anders moet gebeuren. Of soms wil de gepeste leerling niet meewerken. De pester valt in herhaling en de grens van wat op school toelaatbaar is, komt in het vizier. Ter bescherming van de gepeste leerling zullen we – als alle pogingen (inclusief externe hulpverlening en een laatste waarschuwing) geen resultaat hebben gehad – moeten overgaan tot schorsing of verwijdering. Een dergelijke noodoplossing is natuurlijk geen oplossing van het probleem. Vaak blijven de leerlingen elkaar ontmoeten in de buurt. Het onopgeloste probleem krijgt dan mogelijk een vervelend vervolg buiten de school. Om die reden geven we, voordat de fase van schorsing of verwijdering ingaat, aan de betrokkenen een laatste kans om de situatie te herstellen. We gebruiken hierbij de vorm van herstelgesprekken. De betrokken partijen (leerlingen, ouders o.l.v. ib-er/directeur) komen bij elkaar met als doel om de 'schade' te herstellen. Het gaat dan niet alleen om het herstel van de (materiële of emotionele) schade, maar vooral ook om het herstel van de relatie. Naast de pester en het gepeste kind worden bij voorkeur ook anderen (familieleden, vrienden, andere betrokkenen) bij het gesprek betrokken. Een voorwaarde voor een dergelijk herstelgesprek is uiteraard dat de pester (en diens ouders) verantwoordelijkheid willen nemen voor het aangedane leed, het aanhoren van het verhaal van het gepeste kind (en diens ouders) over de zware gevolgen van het pesten, en dat zij bereid zijn excuses te maken. De basisvragen die centraal staan bij herstelbijeenvakkomsten zijn:

- Wat is er gebeurd?
- Wat dacht je op dat moment en hoe denk je er nu over?
- Wie is er door het gebeurde beschadigd, benadeeld, en hoe?
- Hoe zorgen we ervoor dat iedere betrokkene zijn kant van het verhaal kan laten horen?
- Wat is er nodig om te herstellen wat er is gebeurd?
- Wat spreken we hierover af voor de toekomst?

Een verslag van dit gesprek wordt opgenomen in Parnassys bij alle betrokken leerlingen.

2.6 Schorsing en verwijdering

Zie protocol schorsen en verwijderen.

2.7 Antipestcoördinator:

Van scholen wordt verwacht dat ze een teamlid (of meerdere teamleden) belasten met de taak om het beleid ten aanzien van pesten te coördineren, die tevens als aanspreekpunt in het kader van pesten fungeert. De antipestcoördinator fungeert als contactpersoon en aanspreekpunt op het gebied van pesten en begeleidt trajecten op het gebied van de OPA-aanpak.

3.Evaluatie

Om onze aanpak m.b.t. sociale veiligheid te meten en waar nodig aan te passen, zetten we een aantal instrumenten in.

- Veiligheidsmonitor (groep 6 t/m 8);
- De veiligheidsthermometer van De Vreedzame school (groep 2 t/m 8);
- Vragenlijst groepsklimaat van De Vreedzame school (groep 1 t/m 8).

3.1 De Veiligheidsthermometer

We nemen jaarlijks in oktober de Veiligheidsthermometer af, een instrument dat inzicht geeft in de *beleving* van de sociale veiligheid van de leerlingen, in de *feitelijke aantasting* van de sociale veiligheid en het *welbevinden* van de leerlingen.

Het bestaat uit twee versies: een voor de leerlingen van de groepen 2 t/m 4 en een voor de leerlingen van de groepen 5 t/m 8. (Bijlage 5)

Analyse van de resultaten vindt plaats op drie niveaus:

- Op individueel niveau zal de groepsleerkracht de resultaten van zijn of haar leerlingen bekijken (de individueel ingevulde vragenlijst) en nagaan of er op individueel niveau direct actie nodig is. Bij opvallende zaken ligt het voor de hand om eerst een individueel gesprekje te voeren met de leerlingen die het betreft. Met name als leerlingen bij bepaalde vragen 'altijd' of 'onveilig' hebben gekozen (de meest negatieve score), is er reden tot zorg en nader onderzoek. De antwoorden van leerlingen kunnen beïnvloed worden door recente, negatieve gebeurtenissen. Maar soms is er sprake van langdurige problematiek, en is er een aanpak nodig.
- Ook op groepsniveau worden de resultaten geanalyseerd en besproken samen met de intern begeleider tijdens het eerste OHGW gesprek. Eerst vindt een analyse plaats van de mogelijke oorzaken van een negatieve uitslag. Herkent de groepsleerkracht de score? Komt de score overeen met de eigen indruk? Welke leerlingen zijn opvallend? Bij het gedachtegoed van De Vreedzame School past een bespreking met de groep zelf; de groepsleerkracht vat de resultaten samen, en bespreekt deze met de groep.
- Op schoolniveau (in de stuurgroep Vreedzaam, waarin ook de directie zitting heeft) worden de resultaten van alle groepen in november besproken. Hierbij gaat de aandacht uit naar een vergelijking van de verschillende groepen met elkaar én naar een vergelijking met voorgaande afnames. Is er sprake van een negatieve of positieve ontwikkeling? Zo ja, hoe komt dat? Hierbij worden tevens de acties geëvalueerd die vorig jaar zijn ondernomen om de veiligheid te vergroten.

Op basis van de resultaten van de afname van de veiligheidsthermometer, wordt in de leerlingenraad gesproken over de sociale veiligheid en hoe we deze kunnen bevorderen op onze school.

3.2 Vragenlijst Groepsklimaat

Daarnaast gebruiken we twee keer per jaar de Vragenlijst Groepsklimaat bij de OHGW gesprekken om in te zoomen op het pedagogisch klimaat. En waarmee we structureel nagaan of de doelen van De Vreedzame School gehaald worden. Bijlage 6.

Bijlage 1

Doelen sociale en maatschappelijke competenties

Groepen1/2

- Leerlingen kunnen elkaar een opsteker (compliment) geven en een afbreker herkennen
- Leerlingen kunnen hun eigen grenzen aangeven door "STOP HOU OP!" te zeggen
- Leerlingen dragen met elkaar zorg voor hun omgeving door het uitvoeren van hun taakje
- Leerlingen weten hoe ze het na een ruzie weer goed kunnen maken
- Leerlingen weten wat 'om de beurt' is
- Leerlingen (her) kennen de emoties blij, boos en verdrietig

Groep 3

- Leerlingen weten het verschil tussen een regel en een afspraak
- Leerlingen kennen het stappenplan PRAAT HET UIT
- Leerlingen weten dat je een conflict zo kunt oplossen dat beide partijen tevreden zijn (win-win)
- Leerlingen (her) kennen het gevoel "bang zijn"

Groep 4

- Leerlingen weten het verschil tussen plagen en pesten
- Leerlingen weten het verschil tussen een conflict en een ruzie
- Leerlingen weten wat een misverstand is
- Leerlingen kunnen een interview afnemen m.b.v. zelfbedachte vragen
- Leerlingen kunnen overeenkomsten en verschillen benoemen tussen families op basis van interviews

Groep 5

- Leerlingen weten wat ze moeten doen als er gepest wordt
- Leerlingen kunnen opkomen voor elkaar
- Leerlingen weten het verschil tussen open- en gesloten vragen stellen
- Leerlingen weten het verschil tussen een oordeel en een vooroordeel

Groep 6

- Leerlingen kunnen kritiek op een positieve manier formuleren zodat het geen afbreker is.
- Leerlingen kunnen hun mening geven en weten dat je van mening kunt verschillen en mag veranderen.
- Leerlingen weten dat verschillen individueel maar ook cultureel, religieus of milieubepaald kunnen zijn

Groep 7

- Leerlingen weten wat het begrip “Respect” betekent.
- Leerlingen kunnen hun mening geven en proberen elkaar in een debat te overtuigen
- Leerlingen kunnen de belangen van beide partijen onderscheiden in een conflict
- Leerlingen kunnen hun kennis over conflicten toepassen op de analyse van conflicten die in de wereld spelen
- Leerlingen weten wat een “ik-boodschap” is en gebruiken deze
- Leerlingen weten wat participatie is en wat er van hen verwacht wordt t.a.v. actief meedoen, een bijdrage leveren en initiatief nemen.

Groep 8

- Leerlingen weten wat groepsdruk is en kunnen benoemen wat de gevolgen hiervan zijn
- Leerlingen weten wat vrijheid van meningsuiting betekent
- Leerlingen kunnen in een debat hun mening verdedigen en onderbouwen met argumenten
- Leerlingen weten wat ze moeten doen bij online pesten
- Leerlingen weten wat het betekent om ‘vlinders in je buik’ te hebben
- Leerlingen weten wat een democratie als staatvorm betekent
- Leerlingen kennen de rol van verkiezingen, Tweede Kamer en regering in een democratie

Bijlage 2

Stappenplan zinvol straffen

Beleid voor Zinvol straffen

Uitgangspunten:

- Het laten stoppen van ongewenst gedrag, zonder de goede relatie met de leerling te verbreken;
- Herstellen van de rust in de groep of op het plein;
- Veranderen van het gedrag, waarbij er beroep wordt gedaan op de verantwoordelijkheid van de leerling.

Het stappenplan is richtinggevend, maar de leerkracht beslist wanneer de stappen worden genomen. Bij grote onderlinge verschillen spreken wij hier elkaar op aan en gaan we hierover met elkaar in gesprek. De ernst van de situatie of het gedrag kan het overslaan van één of meerdere stappen vereisen. Advies hierover kan ingewonnen worden bij de intern begeleider.

Registratie:

Vanaf stap drie moet er geregistreerd gaan worden in Parnassys onder het kopje 'zinvol straffen'. Voor stap drie registreren naar eigen inzicht.

Wat is een time out?

Een time out is een moment van bezinning waarbij de leerling deelgenoot wordt van het probleem. Tevens wordt de groep en of leerkracht tijdelijk ontlast. Een time out is geen straf.

Stappenplan:

Stap 1. Waarschuwing en het gewenste gedrag benoemen. Het aantal waarschuwingen wat wordt gegeven voordat er over wordt gegaan naar stap 2 is afhankelijk van verschillende factoren. Denk aan ernst van het gedrag, kind, leerkracht, frequentie e.d. Wanneer er over wordt gegaan naar stap 2, moet dit bij de laatste waarschuwing aangegeven worden.

Stap 2. Time-out

- Waar?
 - Kleuters binnen de klas
 - Groep 3 t/m 8 buiten de klas onder toezicht van een volwassene.
- Hoe te handelen?
 - De leerkracht geeft aan naar welke time out plek de leerling gaat en bij welke volwassene hij / zij om een time-out briefje vraagt (IB / directie / Esther). Het time-out briefje geldt alleen voor kinderen uit de groepen 4 t/m 8.
 - De volwassene geeft dit briefje en vertelt waar de leerling het briefje gaat invullen. De volwassene gaat verder niet in gesprek met het kind.
 - Na het invullen van het briefje zet de volwassene zijn/haar paraaf op het briefje, zodat de leerkracht weet dat het kind van de time out plek komt. Bij een leeg briefje, nogmaals stap 2.
 - De leerling mag met het briefje terug naar de leerkracht.

- Gesprek tussen leerkracht en leerling over het time-out briefje.

De briefjes mag je na het gesprek samen met de leerling weggooien of bewaren; mag je zelf bepalen wat bij je past.

Stap 3. Bij herhaling van het gedrag van stap 2;

- Ouders op de hoogte brengen via mail of telefonisch
- Dagdeel afmaken als time-out bij een collega, de eigen leerkracht geeft werk mee.

NB Nu ga je ook een **notitie** maken in Parnassys (onder het kopje 'zinnol straffen'). Je werkt gedurende het schooljaar door in dezelfde notitie!

Stap 4. Ouders op gesprek met de leerkracht met of zonder de leerling erbij. Ouders van tevoren op de hoogte brengen van de inhoud van het gesprek. Voorgeschiedenis wordt besproken en we bespreken het gewenste gedrag en de evt. vervolgstappen bij herhaling. Hierbij wordt het contract ingevuld.

Bijenkorfboek zinnol straffen.

Het contract wordt op verschillende momenten met het kind en de ouders geëvalueerd, tot er wordt afgesproken dat het contract niet meer nodig is.

Stap 5. Herhaling van stap 4 met de directeur erbij. Hierbij wordt schorsing besproken.

Stap 6. Schorsing uit de groep; 1 of 2 dagen in een andere groep

Stap 7. Schorsing van school

Stap 8. Verwijdering van school

Aanpassingen voor groep 1 t/m 3

Stappen volgen elkaar minder snel op.

Stap 5 zonder directeur en inzetten op een onderzoek

Voor meer informatie over zinnol straffen verwijzen wij naar het artikel:

Zinnol straffen, Of: hoe corrigeer ik gedrag van mijn kinderen? (Bijenkorfboek, zinnol straffen)

Voor vragen of advies over zinnol straffen informeer bij het stuurteam Vreedzame school.

Bijlage 3

Formulier verslag steungroep *(bij de Oplossingsgerichte pestaanpak)*

Datum:	Naam leerling die geholpen wordt:	
	Namen steungroep:	Acties:
	Gesprek met de leerling:	
	Gesprek met de steungroep:	
	Gesprek met de leerling:	
	Gesprek met de steungroep:	
	Gesprek met de leerling:	
	Gesprek met de steungroep:	

Bijlage 4

Stappenplan Oplossingsgerichte pestaanpak (OPA)

De stappen		
0	Check: Is hier sprake van pesten?	
	Optie 1: Nee, het is een conflict.	Oplossen via meditatie (eventueel door mediators).
	Optie 2: Nee, het is plagen.	Gesprek met beide kinderen of afzonderlijk. Kind dat zich geplaagd voelt: wat kun je doen? Kind dat plaagt bewust maken van zijn gedrag.
	Optie 3: Ja, er is sprake van pesten.	Naar stap 1.
1	Gesprek met het gepeste kind.	Wil het hulp? Wat is er gebeurd? Welke kinderen kunnen de steungroep vormen? Indien nodig de ouders informeren.
2	Gesprek met de steungroep (zonder het gepeste kind).	Wat kan ieder doen om het pesten te stoppen? Voornemens worden genoteerd op het formulier. Afspraak maken over vervolgggesprek een week later.
Tussentijds bereikbaar zijn voor het gepeste kind en de steungroep		
3	Gesprek met het gepeste kind.	Wat is er verbeterd? Wat heeft het zelf bijgedragen aan die verandering?
4	Gesprek met de steungroep (zonder het gepeste kind)	Is het gelukt hun voornemens uit te voeren? Zo niet, wat is ervoor nodig dit toch te doen? Wat kan er nog meer? Indien nodig nog een vervolgggesprek afspreken voor na een week. Wanneer het pesten gestopt is de kinderen bedanken en een opsteker geven voor hun inzet.

Bijlage 5

De Veiligheidsthermometer

Veiligheidsthermometer groep 2 t/m 4

Naam leerling: _____

Groep: _____

Schooljaar: _____

Afname datum: _____

	 NEE	 JA
1. Ben je deze week weleens bang geweest in de klas?		
2. Ben je deze week weleens bang geweest in de school? (bijvoorbeeld in de gang of op het toilet)		
3. Ben je deze week weleens bang geweest op de speelplaats?		
4. Ben je deze week weleens bang geweest toen je van huis naar school liep of fietste?		
5. Ben je deze week weleens geschopt of geslagen?		
6. Ben je deze week op school weleens uitgescholden?		
7. Ben je deze week weleens op school uitgelachen?		
8. Ben je deze week weleens op school gepest?		

Veiligheidsthermometer groep 5 t/m 8

Naam leerling: _____

Groep: _____

Schooljaar: _____

Afname datum: _____

Hoe veilig voelde ik me de vorige weken:
Zet een cirkel om jouw antwoord.

1. In de klas voelde ik me...	veilig	beetje veilig	beetje onveilig	onveilig
2. In de school voelde ik me...	veilig	beetje veilig	beetje onveilig	onveilig
3. Rond de school voelde ik me..	veilig	beetje veilig	beetje onveilig	onveilig
4. Tussen school en thuis voelde ik me...	veilig	beetje veilig	beetje onveilig	onveilig

De vorige weken:
Zet een cirkel om jouw antwoord.

5. Ben ik gepest	nooit	soms	vaak	altijd
6. Ben ik uitgescholden of bedreigd	nooit	soms	vaak	altijd
7. Was ik bang voor bepaalde jongens / meisjes	nooit	soms	vaak	altijd
8. Had ik last van schoppen, slaan of andere handtastelijkheden	nooit	soms	vaak	altijd
9. Ben ik gepest op Internet of door WhatsApp (Instagram, Facebook enz)	nooit	soms	vaak	altijd

Bijlage 6

Vragenlijst Groepsklimaat

- Vragenlijst onderbouw (groep 1-2)
- Vragenlijst middenbouw (groep 3 t/m 5)
- Vragenlijst bovenbouw (groep 6 t/m 8)

Groepsklimaat-vragenlijst onderbouw

(in te vullen door leerkracht)

Naam:

Groep:

School:

Onderbouw (groep 1-2)					
Conflicten oplossen					
<i>Wat doen kinderen in het algemeen in een conflictsituatie?</i>		bijna nooit	meer niet dan wel	meer wel dan niet	bijna altijd
Bij ons in de groep:					
1	bedenken kinderen een oplossing (bijv. om de beurt)				
2	zien kinderen af van geweld (schelden, schoppen, slaan)				
3	zijn kinderen in staat even af te koelen als het echt ruzie is geworden				
4	zeggen kinderen wel wat ze willen (in dat conflict)				
5	luisteren kinderen ook naar wat de ander wil				
6	maken kinderen het weer goed na een ruzie				
Omgang met elkaar en gemeenschapszin					
<i>Hoe gaan de kinderen in het algemeen met elkaar om? Is er sprake van gemeenschapszin?</i>		bijna nooit	meer niet dan wel	meer wel dan niet	bijna altijd
7	helpen kinderen iemand die hulp nodig heeft				
8	troosten kinderen elkaar				
9	ruimen kinderen rommel op, ook als het niet van hem of haar is				
10	nemen kinderen initiatieven om samen te werken				
11	helpen kinderen mee met klassentaken en klusjes				
12	werken de kinderen goed samen				
13	werken kinderen ook samen met kinderen die niet direct tot vriendenkring behoren				
Gezamenlijk overleg					
<i>Stel een klassensituatie waarin wordt overlegd om samen tot een besluit te komen, bijv. over het voor te lezen prentenboek.</i>		bijna nooit	meer niet dan wel	meer wel dan niet	bijna altijd
14	zeggen kinderen iets relevants (durven iets te zeggen)				
15	doen kinderen in het algemeen goed mee met het nemen van een besluit				
16	luisteren kinderen naar andere leerlingen				
17	stellen kinderen vragen aan andere leerlingen				
18	brengen kinderen hun idee onder woorden				
19	accepteren kinderen de keuze van de groep (van de meerderheid)				

Groepsklimaat-vragenlijst middenbouw

(in te vullen door leerkracht)

Naam:

Groep:

School:

Middenbouw (groep 3-5)					
Conflicten oplossen					
Wat doen leerlingen in het algemeen in een conflictsituatie?		bijna nooit	meer niet dan wel	meer wel dan niet	bijna altijd
Bij ons in de groep:					
1	lossen leerlingen het conflict zelfstandig en constructief op				
2	zijn leerlingen in staat om eerst af te koelen bij boosheid				
3	komen leerlingen op voor hun eigen standpunt				
4	benoemen leerlingen hun eigen gevoelens				
5	verplaatsen leerlingen zich in standpunt en gevoelens van de ander				
6	zoeken leerlingen naar een win-win-oplossing				
7	zien leerlingen af van geweld				
8	maken leerlingen het weer goed na een ruzie				
Verantwoordelijkheid voor de gemeenschap en omgang met elkaar					
Hoe gaan de kinderen in het algemeen met elkaar om? Is er sprake van gemeenschapszin?		bijna nooit	meer niet dan wel	meer wel dan niet	bijna altijd
Bij ons in de groep:					
9	houden leerlingen zich aan de afspraken in klas en school				
10	spreken leerlingen iemand aan die zich niet aan de afspraken houdt				
11	zeggen leerlingen er iets van als iemand onrechtvaardig wordt behandeld of gepest				
12	helpen leerlingen iemand die hulp nodig heeft				
13	ruimen leerlingen rommel op, ook als het niet van hem of haar is				
14	nemen leerlingen ook zelf initiatieven ten behoeve van de gemeenschap (klas, school)				
15	helpen leerlingen mee met klassentaken en klusjes				
16	geven leerlingen opstekers (complimenten) aan anderen				
17	stellen leerlingen het algemeen belang voorop, ook als dat niet in hun eigen belang is				

Groepsklimaat-vragenlijst middenbouw

vervolg – pagina 2

Middenbouw (groep 3-5)					
Gezamenlijke menings- en besluitvorming					
Stel een klassensituatie waarin wordt overlegd om samen tot een besluit te komen, bijvoorbeeld over de organisatie en invulling van de weekafsluiting, of de invulling van de vrijdagmiddag in de klas.		bijna nooit	meer niet dan wel	meer wel dan niet	bijna altijd
Bij ons in de groep:					
18	doen leerlingen in het algemeen goed mee met het nemen van een besluit				
19	luisteren leerlingen naar andere leerlingen				
20	stellen leerlingen vragen aan andere leerlingen				
21	brenge leerlingen hun mening onder woorden				
22	onderbouwen leerlingen hun mening met argumenten				
23	verplaatsen leerlingen zich in het standpunt van een ander				
24	gaan leerlingen in op de argumenten van een ander				
25	zijn leerlingen bereid af en toe van mening te veranderen				
26	accepteren kinderen de keuze van de groep (van de meerderheid)				
Openstaan voor verschillen					
Hoe staat het met de houding ten opzichte van 'verschillen' in de klas of in de school?		bijna nooit	meer niet dan wel	meer wel dan niet	bijna altijd
Bij ons in de groep:					
27	laten leerlingen iedereen meedoen met spelletjes				
28	werken de leerlingen goed samen				
29	werken leerlingen ook samen met kinderen die niet direct tot vriendenkring behoren				
30	gaan leerlingen goed om met álle (soorten) kinderen				
31	hebben leerlingen een open houding tegenover kinderen die 'anders' zijn				
32	hebben leerlingen belangstelling voor kinderen met andere opvattingen/leefgewoonten				

Groepsklimaat-vragenlijst bovenbouw

(in te vullen door leerkracht en leerlingen)

Naam:

Groep:

School:

Bovenbouw (groep 6-8)					
Conflicten oplossen					
Wat doen leerlingen in het algemeen in een conflictsituatie?		bijna nooit	meer niet dan wel	meer wel dan niet	bijna altijd
Bij ons in de groep:					
1	zijn leerlingen in staat om eerst af te koelen als ze boos zijn				
2	komen leerlingen op voor hun eigen standpunt in een conflict				
3	verplaatsen leerlingen zich in standpunt en gevoelens van de ander				
4	zoeken leerlingen naar een win-win-oplossing				
5	gebruiken leerlingen geen geweld				
6	maken leerlingen het weer goed na een ruzie				
7	zien leerlingen hun eigen aandeel in een conflict				
8	zorgen leerlingen ervoor dat het conflict niet uit de hand loopt				
9	helpen leerlingen een conflict van anderen op te lossen (bemiddelen, mediëren)				
Verantwoordelijkheid voor de gemeenschap en omgang met elkaar					
Hoe gaan de kinderen in het algemeen met elkaar om? Is er sprake van gemeenschapszin?		bijna nooit	meer niet dan wel	meer wel dan niet	bijna altijd
Bij ons in de groep:					
10	houden leerlingen zich aan de afspraken in klas en school				
11	spreken leerlingen iemand aan die zich niet aan de afspraken houdt				
12	zeggen leerlingen er iets van als iemand wordt gepest of onrechtvaardig behandeld				
13	helpen leerlingen iemand die hulp nodig heeft				
14	ruimen leerlingen rommel op, ook als het niet van hem of haar is				
15	helpen leerlingen mee met klassentaken en klusjes				
16	geven leerlingen opstekers (complimenten) aan anderen				

Groepsklimaat-vragenlijst bovenbouw

vervolg – pagina 2

Bovenbouw (groep 6-8)					
Gezamenlijke menings- en besluitvorming					
Stel je een klassensituatie voor waarin wordt overlegd om samen tot een besluit te komen, bijvoorbeeld over de organisatie en invulling van de afscheidsavond van groep 8.		bijna nooit	meer niet dan wel	meer wel dan niet	bijna altijd
Bij ons in de groep:					
17	doen leerlingen in het algemeen goed mee met het nemen van een besluit				
18	luisteren leerlingen naar andere leerlingen				
19	stellen leerlingen vragen aan andere leerlingen				
20	brengen leerlingen hun mening onder woorden				
21	onderbouwen leerlingen hun mening met argumenten				
22	verplaatsen leerlingen zich in het standpunt van een ander				
23	zijn leerlingen bereid af en toe van mening te veranderen				
24	zeggen leerlingen op een respectvolle manier dat ze het er niet mee eens zijn				
25	nemen leerlingen de mening van de minderheid serieus				
26	weerstaan leerlingen de groepsdruk en kiezen hun eigen mening				
27	accepteren leerlingen de keuze van de meerderheid				
Openstaan voor verschillen					
Hoe staat het met de houding ten opzichte van 'verschillen' in de klas of in de school? Hoe gaan kinderen om met verschillen?		bijna nooit	meer niet dan wel	meer wel dan niet	bijna altijd
Bij ons in de groep:					
28	laten leerlingen iedereen meedoen met spelletjes				
29	werken de leerlingen goed samen				
30	werken leerlingen ook samen met kinderen die niet direct tot vriendenkring behoren				
31	gaan leerlingen goed om met alle kinderen, ook als ze anders zijn				
32	hebben leerlingen een open houding tegenover kinderen die 'anders' zijn				
33	hebben leerlingen belangstelling voor kinderen met andere opvattingen/leefgewoonten				